

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри психології
та педагогіки розвитку дитини

Л. В. Іщенко

« 27 » серпня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВВЗ.3.21 МЕТОДИКА ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ З ПРИРОДОЮ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Спеціальність 013 Початкова освіта

(шифр і назва напрямку підготовки/спеціальності)

Освітньо-професійна програма: Початкова освіта. Дошкільна освіта

(назва освітньої програми)

Факультет/інститут початкової освіти

(назва факультету/інституту)

2019 – 2020 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни «Методика ознайомлення дітей з природою»
для студентів спеціальність 013 Початкова освіта

Розробники: Дука Т. М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології
та педагогіки розвитку дитини

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри психології та педагогіки розвитку
дитини

Протокол від «27» серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри психології та педагогіки розвитку дитини

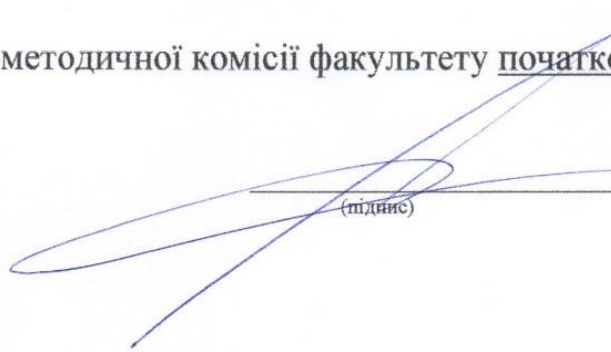

(підпис)

(Іщенко Л. В.)
(прізвище та ініціали)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної
комісії факультету початкової освіти

Протокол від «30» серпня 2019 року № 1

Голова науково-методичної комісії факультету початкової освіти

(підпис)

(Ящук О. М.)
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань <u>01 Освіта</u> (шифр і назва)	Вибіркова	
Модулів – 1	Спеціальність <u>013 Початкова освіта</u> (шифр і назва)	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		3-й	2-й, 3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин – 150		5-й	4-й, 5-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 6	Освітній ступінь: <u>бакалавр</u>	20 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	8 год.
		Лабораторні	
		10 год.	–
		Самостійна робота	
		60 год.	134 год.
		Індивідуальні завдання:	
		40 год.	30 год.
		Вид контролю	
		екзамен	екзамен

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 33/67

для заочної форми навчання – 10/90

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета формування професійної компетентності майбутніх фахівців в галузі дошкільної освіти та виховання в контексті вивчення об'єктів та явищ природи, методів ознайомлення дітей з ними і форм організації навчально-виховної роботи в умовах суспільного дошкільного виховання та сім'ї.

Завдання

- оволодіння студентами методами ознайомлення дітей з природою;
- розкриття перспектив використання могутнього потенціалу природи для гуманізації педагогічного процесу: розвитку розумових, моральних, естетичних сторін особистості, зміцнення здоров'я дітей;
- навчання умінню доцільно використовувати форми організації роботи по методиці ознайомлення дітей з природою.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у результаті вивчення курсу студент оволодіває такою компетентністю:

ФК 3. Педагогічна компетентність. Здатність до проектування, організації, оцінювання, рефлексії та коригування освітнього процесу в дошкільній ланці освіти.

ФК 4. Методична компетентність. Здатність ефективно діяти, розв'язуючи стандартні та проблемні методичні задачі під час навчання учнів освітніх галузей/змістових ліній, визначених Базовим компонентом дошкільної освіти.

Очікувані результати навчання:

ПРН 5. Застосовувати знання, уміння й навички, що становлять теоретичну основу освітніх галузей, визначених Базовим компонентом дошкільної освіти під час розв'язування навчально-пізнавальних і професійно-зорієнтованих задач.

ПРН 6. Володіти методиками вивчення індивідуальних особливостей перебігу пізнавальних процесів дітьми раннього і дошкільного віку та стратегії їх урахування в процесі навчання, розвитку й виховання.

3. Мова навчання:

Мова навчання: українська

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади курсу «Методика ознайомлення дітей з природою»

Тема 1. Методика ознайомлення дітей з природою в системі педагогічних наук. Становлення і розвиток дисципліни.

Визначення основних завдань екологічного виховання дітей в ході ознайомлення їх з природою на основі сучасних наукових психолого-педагогічних досліджень (П.Саморукова, Н.Виноградова, Т.Куликова, С.Ніколаєва, Н.Рижова, Н.Яришева, Н.Лисенко, З.Плохій та ін.). Використання природи у вихованні дітей в історії західної прогресивної педагогіки (Я.А.Коменський, Ж.-Ж.Руссо, Й.-Г.Песталоцці, Ф.Фребель, М.Монтессорі). Екологічна освіта в країнах Західної Європи і США та в Україні. Діячі народної освіти України (С.Русова, А.Макаренко, В.Сухомлинський) про роль природи у формуванні особистості дитини.

Тема 2. Зміст і завдання методики ознайомлення дітей з природою.

Естетична цінність природи та особливості її виховання в дошкільників. Моральна цінність природи. Вирішення завдань розумового виховання у процесі ознайомлення дітей з природою. Природа як фактор фізичного виховання дошкільників. Базовий компонент дошкільної освіти про зміст і завдання ознайомлення дітей з природою в дошкільному закладі.

Осередок природи – частина навчально-виховного середовища ЗДО. Обладнання куточка природи у ЗДО. Вимоги до обладнання осередку природи у ЗДО. Кімнатні рослини – матеріал для формування у дітей уявлень про рослину - частину живої природи. Отруйні рослини. Розміщення та догляд за кімнатними рослинами. Організація догляду дошкільників за рослинами та тваринами у ЗДО.

Тема 3. Методи ознайомлення дітей з природою.

Загальна характеристика методів ознайомлення дітей з природою. Класифікація методів ознайомлення дітей з довкіллям. Пояснювально-ілюстративний, проблемний. Методи, які забезпечують безпосередній і дійовий контакт дітей з природою. Дослідницький метод. Практичні методи. Ігрові методи ознайомлення дітей з довкіллям.

Наочні методи. Значення використання ілюстративного матеріалу в ознайомленні дітей з природою. Види ілюстративного матеріалу. Моделі. Методика використання дидактичних картин та фотоілюстрацій у роботі з дітьми різних вікових груп. Своєрідність використання репродукцій художніх картин у роботі щодо ознайомлення дошкільників з природою. Використання технічних засобів для демонстрації наочного матеріалу на заняттях та в повсякденному житті. Використання ілюстративного матеріалу (картин, діапозитивів, кінофільмів, мультимедіа, інтернет-ресурсів) на заняттях з дітьми. Вимоги до змісту і оформлення наочних посібників для різних вікових груп.

Словесні методи. Зв'язок їх з методами безпосереднього ознайомлення з природою. Психологічні основи використання словесних методів у навчанні дошкільників. Класифікація словесних методів ознайомлення дітей з природою. Види розповідей та загальні вимоги до них. Мовні логічні завдання як особливий вид розповіді. Бесіда як метод ознайомлення дітей з природою. Види бесід та вимоги до їх проведення. Взаємозв'язок бесід з іншими методами ознайомлення дітей з природою. Бесіди: пропедевтичні, супроводжуючі діяльність дітей, підсумкові, евристичні, узагальнюючі. Розповіді вихователя і дітей.

Використання в екологічному вихованні різноманітних літературних жанрів (казок та реалістичних оповідань, віршів, загадок, тощо).. Використання усної народної творчості. Словесні ігри (фіксація вражень і закріплення знань дітей про природу). Психологічні основи використання словесних методів у навчанні дошкільників.

Тема 4. Еколого-розвивальне середовище – складова формування природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку

Психолого-педагогічна оцінка впливу природного довкілля на особистісне становлення дитини дошкільного віку. Значення природного розвивального середовища у формуванні природничо-екологічної компетенції дошкільника

(створення умов для повноцінного всебічного розвитку дітей; реалізація програмового змісту освітньої лінії «Дитина у природному доквіллі»; опора на особистісно-орієнтовану модель взаємодії між педагогом і дітьми; забезпечення інтересів дитини, задоволення її природних нахилів і потреб; наповнення середовища новинками розвивального характеру, забезпечення складових елементів еколого-розвивального середовища та їх варіативність. Природне розвивальне середовище. Екологічний простір у приміщенні, зміст та його складники. Еколого-предметне середовище в дошкільному навчальному закладі: книги та дидактичні посібники, твори мистецтва, екологічний музей. Екологічний простір на території дошкільного навчального закладу, зміст та його складники. Складові компоненти природно-розвивального середовища у ДНЗ: куточок природи, екологічна стежина, куточок лісу, луки, водойми, саду екологічна лабораторія, зимовий сад, город, квітники тощо

Змістовий модуль 2. Форми організації природничо-екологічної діяльності дітей дошкільного віку

Тема 5-6. Форми організації роботи по ознайомленню дошкільників з природою.

Форми організації освітньої роботи з формування природничо-екологічної компетенції дітей (заняття, екскурсія як особливий вид занять, цільові та повсякденні прогулянки).

Значення і місце занять у системі роботи щодо формування природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку. Інтегрований характер занять екологічного спрямування. Підготовка вихователя до заняття: визначення змісту знань, умінь і навичок, що формуються на занятті, виходячи з вимог програми; відбір матеріалу для занять; використання різноманітних методів і прийомів навчання на заняттях відповідно до завдань програми, інтересів та можливостей дітей. Методика організації і проведення природознавчих занять з дітьми різного віку. Особливості проведення ігор-занять з дітьми раннього віку. Використання на заняттях досвіду і знань дітей, що отримані у повсякденному житті, їх систематизація на заняттях. Індивідуалізація природничої освіти дітей за їх інтересами. Зв'язок занять з іншими формами роботи. Особливості та вимоги до організації екскурсій у природу. Характеристика цільової прогулянки. Особливості організації повсякденної прогулянки, її спрямування на вирішення завдань формування природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку. Екологічні акції та проекти. Залучення батьків до різних форм організації роботи за освітньою лінією «Віконечко у природу».

Тема 7-8. Куточок природи дошкільного навчального закладу.

Необхідність організації куточка природи, його навчально-виховне значення. Розміщення і обладнання куточка природи. Створення науково-природничого центру в куточку природи. Вимоги до його обладнання. Правила підбору об'єктів для куточка природи: врахування можливостей утримання об'єкта в умовах жилого приміщення, безпечність для дітей, відповідність вимогам програм, доступність

для догляду тощо, постійні та тимчасові мешканці куточка природи. Кімнатні рослини куточка природи і зимового саду (декоративно-красиво-квітучі, цибулинні, виткі, ампельні, сукуленти): особливості догляду, використання в інтер'єрі ЗДО.

Утримання риб у куточку природи. Риби місцевих водойм і екзотичні риби умови утримання. Влаштування акваріуму і догляд за ним. Птахи в куточку природи. Умови утримання в куточку природи папуг, канарок, щиглів, ссавців – постійних мешканців кутка природи: морська свинка, хом'ячок. Утримання тимчасових мешканців куточка природи: безхребетні тварини (молюски, ракоподібні, комахи) та хребетні (земноводні, плазуни, ссавці, птахи). Сезонні зміни в об'єктах куточка природи.

Тема 9. Ділянка дошкільного навчального закладу.

Значення ділянки для реалізації змісту і завдань формування природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку. Вимоги до планування та озеленення ділянки закладу дошкільної освіти. Вибір та розміщення дерев, кущів, витких рослин. Влаштування газонів на ділянці.

Вибір місця для квітника. Планування та форми квітників (клумби, рабатки, бордюри, альпійські гірки, мікс-бордери). Підбір декоративних квіткових рослин для квітника: однорічні, дворічні, багаторічні з урахуванням термінів цвітіння та естетичних вимог. Вирощування квітів, догляд за ними. Збір насіння. Зимове зберігання бульб та цибулин. Зрізання квітів. Складання букетів. Зміст роботи з ознайомлення дошкільників з декоративними квітами.

Вибір місця та планування городу на ділянці дошкільного закладу. Загальна характеристика овочевих культур, рекомендованих для вирощування в дошкільному навчальному закладі. Особливості вирощування овочів (городня сівозміна, обробіток і удобрення ґрунту, підготовка розсади і висаджування її у ґрунт). Догляд за рослинами городу. Механічні та біологічні методи боротьби з хворобами та шкідниками рослин.

Тема 10. Планування і облік роботи по ознайомлення дітей з природою. Керівництво методичною роботою по ознайомленню дітей з природою.

Значення та основні принципи планування роботи по ознайомленню дошкільників з природою в дошкільному закладі. Керівництво процесом ознайомлення дошкільників з природою з боку завідуючої та методиста дошкільного навчального закладу. Робота в методичному кабінеті.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади курсу «Методика ознайомлення дітей з природою»												
Тема 1. Методика ознайомлення дітей з природою в системі педагогічних наук. Становлення і розвиток методики ознайомлення дітей з природою	11	2	2	–	–	7	12	2	–	–	–	12
Тема 2. Зміст і завдання методики ознайомлення дошкільників з природою	11	2	2	–	–	7	12	–	2	–	–	12
Тема 3. Методи ознайомлення дітей з природою	13	2	2	2	–	7	12	–	2	–	–	12
Тема 4. Еколого-розвивальне середовище – складова формування природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку	13	2	2	2	–	7	12	2	–	–	–	12
Разом за змістовим модулем 1	48	8	8	4	–	28	48	4	4	–	–	40
Змістовий модуль 2. Форми організації природничо-екологічної діяльності дітей дошкільного віку												
Тема 5-6. Форми організації роботи по ознайомленню дошкільників з природою	18	4	4	2	–	8	14	2	–	–	–	16
Тема 7-8. Куточок природи дошкільного навчального закладу	18	4	4	2	–	8	14	–	2	–	–	16
Тема 9. Ділянка дошкільного навчального закладу	14	2	2	2	–	8	12	–	2	–	–	12
Тема 10. Планування і облік роботи по ознайомленню дітей з природою. Керівництво методичною роботою по ознайомленню дітей з природою	12	2	2	–	–	8	12	2	–	–	–	12
Разом за змістовим модулем 2	94	12	12	6	–	64	52	4	4	–	–	44
Усього годин	150	20	20	10	40	40	120	8	8	–	–	104
Модуль 2												
ІНДЗ	40	–	–	–	40	–	30	–	–	–	30	–
Усього годин	150	20	20	10	40	40	150	8	8	–	30	104

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Природа як пізнавальна цінність. Методика ознайомлення дітей з природою в системі педагогічних наук	2	–
2	Методи ознайомлення дітей з природою	2	2
3	Екологічне виховання – невід’ємна частина освітнього процесу дошкільного закладу	2	2
4	Валеологічне виховання – невід’ємна частина освітнього процесу дошкільного закладу	2	–
5	Програмне забезпечення ознайомлення дітей з природним довкіллям	2	–
6	Форми організації роботи по ознайомленню дошкільників з природою та засоби фіксації знань дітей	4	2
7	Куточок природи та ділянка дошкільного навчального закладу як основна матеріальна база ознайомлення дітей з природою.	4	2
8	Планування і облік роботи, керівництво методичною роботою по ознайомленню дітей з природою	2	–
Разом		20	8

7.Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Моделювання куточка природи в дошкільному навчальному закладі	1	–
2	Рослини та тварини ділянки дошкільного навчального закладу	1	–
3	Спостереження та праця в природі як основні методи ознайомлення дошкільників з природою	2	–
4	Нескладні досліди як метод ознайомлення дошкільників з природою	2	–
5	Заняття як основна форма організації дошкільників при ознайомленні їх з природою	2	–
6	Засоби фіксації знань дітей про природу. Оформлення ділянки дошкільного навчального закладу	1	–
7	Спільна робота дошкільного навчального закладу та сім’ї по ознайомленню дітей з природою	1	–
Разом		10	–

8.Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Скласти план-конспект розваги на природничому матеріалі «Осінь-чарівниця» для дітей старшої групи.	5	8
2	Скласти план-конспект комбінованого заняття для дітей молодшого дошкільного віку «Мандрівка у казку».	5	9
3	Скласти цікаву природознавчу розповідь для дітей середньої	5	9

	групи про об'єкт живої природи		
4	Скласти цікаву природознавчу розповідь для дітей старшої групи про об'єкт неживої природи	5	8
5	Скласти план-конспект заняття «Бесіда про роботу чергових у кутку природи» (старша група).	5	9
6	Скласти план-конспект дидактичної гри «Відгадай за описом» для дітей середньої групи	5	9
7	Запропонувати сюжетну розповідь для дітей середньої групи	5	9
8	Скласти конспект дидактичної гри «Відгадай на смак» для дітей молодшої групи.	5	8
9	Скласти конспект спостереження за тваринами, використовуючи порівняння (середня група).	5	9
10	Скласти план-конспект комплексного заняття для дітей середнього дошкільного віку «Барви осені».	5	9
11	Запропонувати структуру колективної праці дітей старшого дошкільного віку, пов'язаної з доглядом за тваринами.	5	8
12	Скласти конспект спостереження за рослинами, використовуючи художнє слово (молодша група).	5	9
Разом		100	104

7. Індивідуальні завдання

- Обгрунтуйте використання дитячої природознавчої літератури в ознайомленні дошкільників з природою.
- Розкрийте морально-естетичне виховання старших дошкільників засобами природи.
- Охарактеризуйте працю в природі як основний практичний метод ознайомлення дошкільників з природою.
- Проаналізуйте практичні методи в ознайомленні дошкільників з природою.
- Проаналізуйте завдання ознайомлення дошкільників з природою.
- Порівняйте діячів освіти України про формування особистості дитини засобами природи.
- Розкрийте цінність природи та її виховний вплив на дошкільників.
- Обгрунтуйте природу, як фактор фізичного виховання дошкільників.
- Народна педагогіка про виховання дітей засобами природи. Доберіть легенди, прислів'я на природничу тематику.
- Обгрунтуйте значення ділянки дошкільного навчального закладу в реалізації завдань ознайомлення дошкільників з природою.
- Довести необхідність створення куточків лісу, луків, поля на ділянці.
- Розкрити питання організації городів для різних вікових груп на ділянці.
- Висвітлити особливості цільових прогулянок як форми організації роботи в дошкільному навчальному закладі.
- Розкрити вимоги до планування та озеленення ділянки ЗДО.
- Проаналізуйте наочні методи ознайомлення дошкільників з природою.
- Розкрийте види праці в природі, їх зміст у різних вікових групах.
- Обгрунтуйте цінність природи та її виховний вплив на дошкільників.

18. Засоби фіксації знань дітей про природу. Виготовити календарі погоди і природи.

19. Порівняйте форми організації роботи по ознайомленню дошкільників з природою.

20. Використання ігор під час ознайомлення дітей з природою. Доберіть такі ігри для різних вікових груп.

8. Методи навчання

Словесні (розповідь, бесіда, лекція тощо), наочні (ілюстрація, демонстрація тощо), практичні методи, репродуктивний метод, частково-пошуковий метод, проблемний метод, самостійна робота студентів, проведення лабораторних дослідів, інтерактивні методи навчання, презентації, рольові ігри, дидактичні ігри, банки візуального супроводу освітнього процесу тощо.

9. Методи контролю

Усне опитування, письмовий експрес-контроль, письмове тестування, комп'ютерне тестування, перевірка виконання самостійної роботи, розробка та проведення окремих фрагментів занять, розробка та проведення виховних заходів, вирішення проблемних задач, підготовка презентації, сценарування проблем, моделювання ситуації, підготовка повідомлення/виступу, самооцінювання, взаємооцінювання, захист ІНДЗ, екзамен.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота							ІНДЗ	Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1							10	10	100
П1	П2	П3	П4	Л1	Л2	МК1			
5	5	5	5	5	5	5			
Змістовий модуль 2									
П1	П2	П3	П4	П5	Л1	Л2	Л3	МК2	
5	5	5	5	5	5	5	5	5	

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
			Значення оцінки ECTS	екзамен
90 – 100	A	високий	відмінно	відмінно
82-89	B	достатній	дуже добре	добре
75-81	C		добре	
69-74	D	середній	задовільно	задовільно
60-68	E		достатньо	
35-59	FX	низький	незадовільно з можливістю повторного	незадовільно

			складання семестрового контролю	
1-34	F		незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	

11. Методичне забезпечення

Впроваджено мультимедійні засоби (електронні підручники, словники, енциклопедії, відео-, та аудіо матеріали; ресурси інтернету, мультимедійні дошки). Ефективно використовуються система дистанційного навчання «Moodle», яка є засобом отримання студентами необхідної інформації, активізації, комунікації (зокрема, у ситуації викладач – студент), перевірки знань, умінь та навичок.

12. Рекомендована література

Основна

1. Беленька Г.В. Віконечко в природу : методичний посібник для вихователів дітей дошкільного віку / Г.В. Беленька. – К. : Сім кольорів, 2014. – 56 с.
2. Веретенникова С. А. Ознакомление дошкольников с природой [Текст] : учебник для учащихся педагогических училищ по специальности / С. А. Веретенникова. – Издание 3-е, переработанное и дополненное. – Москва : Просвещение, 1980. – 268.
3. Яришева Н. Ф. Методика рзнайомлення дітей з природою : Навч посібник / Н. Ф. Яришева. – К. : Вища шк. 1993.— 255 с.
4. Методика ознайомлення дітей з природою: навчально-методичний комплекс [для студентів денноь форми навчання спеціальності «Дошкільна освіта»] / уклад. О. Г. Бутенко. – Алмі. – 2013. – 108 с.
5. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років /наук. кер. проекту В.О.Огнев'юк; авт. кол.: Г.В.Беленька, О.Л. Богініч, Н.І. Богданець-Білоskalенко [та ін.]; наук. ред.:Г.В.Беленька, М.А.Машовець; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т ім. Б.Грінченка. – Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2016.-304с.
6. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проекту В.О. Огнев'юк; наук. ред. Г.В.Беленька; авт. кол.: Г.В.Беленька, О.Л.Богініч, В.М.Вертугіна та ін. – К.: Київ.ун-т ім.Б.Грінченка, 2016. – 352с.
7. Дошкільнятам про світ природи: Діти п'ятого року життя (середній дошкільний вік): навч.-метод. посіб. / Г.В.Беленька, О.А.Половіна. – К. : Генеза, 2016. – 98с. (Настільна книжка вихователя). ISBN 978-966-11-0761-7
8. Дошкільнятам про світ природи: Старший дошкільний вік: навч.-метод. посіб. / Г.В. Беленька, Т.С. Науменко, О.А. Половіна. – К.: Генеза, 2013. – 112 с. – (Настільна книжка вихователя). Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (лист МОН України від 12.07 2013 р. № 1/11-11415).

Допоміжна

1. Базовий компонент дошкільної освіти України: Науковий керівник: А.М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. наук.; Авт. кол-в: Богуш А.М., Беленька Г.В., Богініч О.Л., Гавриш Н.В., Долинна О.П., Ільченко Т.С., Коваленко

О. В., Лисенко Г. М., Машовець М.А., Низковська О.В., Панасюк Т.В., Піроженко Т.О., Поніманська Т.І., Сідельнікова О.Д., Шевчук А.С., Якименко Л.Ю. – К.: Видавництво, 2012. – 26 с.

2. Беленька Г.В. Дитина в дошкільній групі: методичний посібник для вихователів дітей дошкільного віку. – К.: Сім кольорів, 2014. – 56 с.

3. Беленька Г.В. Знайомтеся: жук-сонечко. // Методична скарбничка вихователя, – № 6, 2014. – С. 36 – 39.

4. Беленька Г.В. Природничі науки в казках, запитаннях, завданнях, дослідях. Науково-методичний посібник для дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку. – К.: Шкільний світ, 2011. – 128 с.

5. Гавриш Н., Саприкіна О. Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку. Навч.-метод. посіб. для дошкільних навч. закладів за заг. ред. О. Пометун. – Дніпропетровськ: Ліра, 2014. – 120 с.

6. Лисенко Н.В. Еко-око: дошкільник пізнає світ природи: навчально-методичний посібник / Н.В.Лисенко – К.: Видавничий дім «Слово», 2015. – 352 с.

7. Плохій З. П. Формування у дітей дошкільного віку екологічної культури (теоретичні та методичні аспекти) [Текст]: монографія / З. П. Плохій; Ін-т пробл. виховання НАПН України. – К.: Персонал, 2010. – 319 с.: табл.

Електронні ресурси:

1. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/bioetica/Borejko/index.html>
2. <http://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/770/1-15.pdf>
3. <http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-148B3B2021C2C/list-B407A47B26>

Інформаційні ресурси

1. Нормативна база (Закони, Положення, Укази президента України, Листи МОНУ).

2. Поглиблюють інформацію про особливості педагогічної професії та організацію навчально-виховного процесу у вузі матеріали, розміщені на веб-сторінках:

- www.education.gov.ua – веб-сторінка Міністерства освіти і науки України
- www.nduv.gov.ua – веб-сторінка бібліотеки ім.Вернадського.
- www.tnpu.edu.ua – веб-сторінка Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.